

Dr. Asztalos Andrea ének-zene, karvezetés, szolfézs, hangképzés szakos tanár. Zenei tanulmányait a JGYTF-en, a SZTE JGYPK-n és a Mozarteum Zeneakadémián végezte, majd 2020-ban summa cum laude minősítéssel szerzett PhD fokozatot az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában.

Több, mint 20 éve tanít a közoktatásban szolfézst, zongorát, énekenét és hangképzést. 2018-tól a SZTE JGYPK Ének-Zene Tanszékén oktat egyetemi adjunktusként; a gyermekhangképzés elmélete és gyakorlata kurzus tantervének és tananyagának kidolgozója.

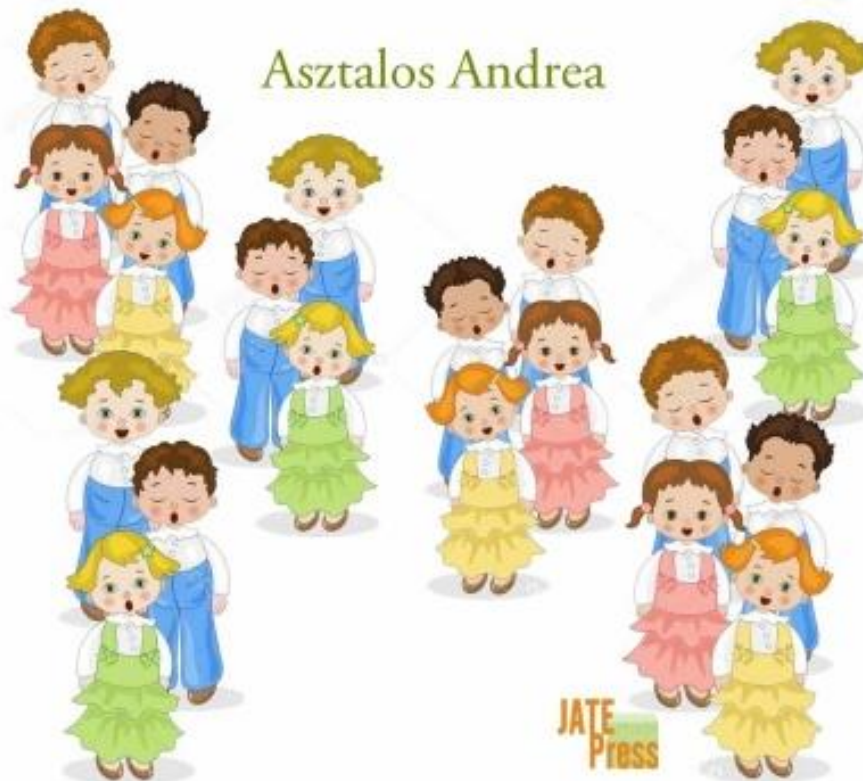
Kutatási területei: a gyerekek éneklési képességének fejlesztése, vizsgálata; a gyermekhangképzési hibák és azok javítási lehetőségeinek feltárása; zenei képesség-, és készségfejlesztés az iskolában, továbbá kórusénekléssel és a beénekléssel kapcsolatos témák. 2012 óta folyamatosan jelennek meg tudományos publikációi neves hazai és külföldi folyóiratokban és tart előadásokat, workshopokat nívós hazai és nemzetközi konferenciákon külföldön (Philadelphia, Chicago-Evanston, Camrose, Toronto, Stockholm, Graz, Malmö)

ASZTALOS ANDREA: A GYERMEKEK ÉNEKHANGKÉPZÉSÉNEK ÉLMÉLETE ÉS GYAKORLATA

A GYERMEKEK ÉNEKHANGKÉPZÉSÉNEK ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

Asztalos Andrea

JATE
Press

ELŐSZÓ

Az elmúlt években azt tapasztaltam, hogy egyre nagyobb az érdeklődés nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt a gyermekhangképzés mikéntje iránt, így fontosnak tartom, hogy összefoglaljam és megosszam mindazokat az elméleti alapokat és gyakorlati tudnivalókat, melyeket a több, mint 20 éves tanítási gyakorlatom és a sok éves tudományos munkám, kutatásaim során összegyűjtöttem.

Ez a könyv a tanárképző karok ének-zene tanár szakos hallgatóinak, tanító-, és óvóképzős hallgatóinak, ének-zene tanároknak, tanítóknak, óvónőknek, zenetanároknak egyaránt hasznos, a gyakorlatban jól alkalmazható tudnivalókat, ötleteket, javaslatokat, gyakorlatokat tartalmaz. De haszonnal forogathatja ezt a könyvet mindenki, akit érdekelnek a gyermekhangok és a gyermekénekülés.

Remélem minden leendő és gyakorló pedagógus, illetve minden kedves érdeklődő, aki e könyvet a kezébe veszi, elolvassa, hasznos információkat kap a gyerekek énekhangjának sajátosságairól és gyakorlatok tárházát az énekhang fejlesztéséhez.

Szeged, 2020. szeptember 24.

Dr. Asztalos Andrea PhD
a könyv szerzője
egyetemi adjunktus
ének-zene tanár, kórusvezető,
hangképzés tanár

AJÁNLÁS

Dr. Asztalos Andrea PhD – *A gyermek énekházkészítésének elmélete és gyakorlata* – című könyve alapos, átfogó munka. Használhatják óvónők, tanítónők, tanítók, ének-zene tanárok egyaránt. Az elméleti áttekintés mellett – a hangadó szerv működése, hangképzési hibák – több évtizedes tanári tapasztalataival hitelesített, kidolgozott gyakorlatsorokat mutat be minden gyermeki korosztálynak. A logikusan felépített, kidolgozott gyakorlatsorokat – testtartástól az érzelmi kifejezést fejlesztőkig – ajánl a Szerző a gyermekek énektechnikájának fejlesztésére. Külön érdemes kiemelni az óvodások és kisiskolások „mesébe ágyazott” gyakorlatait és a technikai fejlesztés szolgálatában állított érzelmekkel, hangulatokkal színezett ismétléseket. Ezekkel tulajdonképpen dalként, zeneműként kezelik a bemelegítő gyakorlatokat, amelyek így színesebbé, élvezetesebbé tehetik az órát, és a bemelegítés során is a zenélés élményét, felelősségét indítják el a gyerekekben.

Jelen könyv jelentőségét fokozza, hogy bár tudományosan régóta igazolt az ének- és zenetanulás kiterjedt transzferhatása különböző kompetenciák fejlesztésére, ugyanakkor a felmérések alapján a tantárgyak rangsorában az énekóra, megítélése, helyezése nem „előkelő”. Remélem ez a könyv is segít a helyzet kívánatos javításában.

Szeged, 2020. október 16.

Dr. Altorjay Tamás PhD
egyetemi adjunktus
a Szegedi Nemzeti Színház operanékes

TARTALOM

Előszó	7
Ajánlás	8
Néhány információ a könyv szerzőjéről	9
Iskolai tanulmányaim	9
Tanári tevékenységem	9
Tudományos tevékenységem	10
I. A GYERMEKEK ÉNEKHANGKÉPZÉSÉNEK ELMÉLETI	
HÁTTERE	13
1. Az énekhangképzés fiziológiája	13
2. Az énekhangképzés akusztikája	19
3. A gyermekhangképzés sajátosságai	21
3.1. Az énekhangképzés sajátosságai gyermekkorban	21
3.2. A hangképzés gyermekkori fejlődése	21
4. Az éneklés hatása a gyermekekre	24
5. Az éneklési képesség fejlődése és vizsgálata	26
5.1. Az éneklési képesség fejlődése	26
5.2. Az éneklési képesség vizsgálata	28
II. A GYERMEKEK ÉNEKHANGKÉPZÉSÉNEK GYAKORLATA	33
1. Gyermekhangképzési zavar vagy hiba?	33
2. Gyermekhangképzési hibák és javítási lehetőségei	36
2.1. Levegős hangon éneklés jellemzői és javítási lehetőségei	36
2.2. Préselt hangon éneklés jellemzői és javítási lehetőségei	37
2.3. Izolált mellhangon éneklés jellemzői és javítási lehetőségei	38
2.4. Vékony, cüppögő hangon éneklés jellemzői és javítási lehetőségei	40
2.5. „Rikácsoló” hangon éneklés	41
2.6. Morogva éneklés jellemzői és javítási lehetőségei	42
3. Bemelegítés – beéneklés	44
3.1. Testtartást javító gyakorlatok	45
3.2. Légzőgyakorlatok	47
3.3. „Zümmögő” és zöngés gyakorlatok (rezonancia fejlesztő)	52
3.4. Artikulációs, rezonanciafejlesztő gyakorlatok	56
3.5. Hangterjedelembővítő gyakorlatok	58
3.6. Zenei kifejezést fejlesztő gyakorlatok	59

4. Bemelegítő-beéneklő gyakorlatsor példák	60
4.1. Bemelegítő-beéneklő „mesék” óvodásoknak és alsó tagozatosoknak	60
4.2. Bemelegítő-beéneklő gyakorlatsor 10–14 éves gyerekeknek	63
5. Mutálás	68
6. Összegzés	70
7. Irodalom	72

2. GYERMEKHANGKÉPZÉSI HIBÁK ÉS JAVÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

Ebben a fejezetben a több mint, 20 év alatt, a gyermekhangképzés terén, összegyűjtött gyakorlati tapasztalataimat, és az általam végzett több éves longitudinális tudományos kutatás eredményeit fogom részletesen bemutatni.

Az alábbi énekhangképzési hibák lelhetőek fel a gyerekeknél:

- levegős hangon éneklés
- préselt hangon éneklés
- izolált mellhangon éneklés
- vékony, csipogó hangon éneklés
- „rikácsoló” hangon éneklés.
- morogva éneklés

2.1. LEVEGŐS HANGON ÉNEKLÉS JELLEMZŐI ÉS JAVÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

Az énekhangképzési probléma oka ebben az esetben, hogy a hangszálak nem zárnak teljesen, a levegő hallhatóan elillan. A testtartást, légzést, artikulációt és az énekhang hangzását tekintve is rendellenességek figyelhetők meg, melyek együttesen, egymásra hatva okozzák a problémákat az énekhangképzésben.

A levegős hangon éneklő gyerekek testtartása petyhüdt, beesett. Légzésükre az ún. magas légzés, vagy éppen az üres légzés jellemző, melyhez hiányzó levegőtámasz társul. Hiányos artikuláció, csekély ajakaktivitás és petyhüdt mimika figyelhető meg az ilyen módon éneklő gyerekeknél. Ezek következtében az énekhang hangzása levegős, fátyolos, a hangereje kicsi és intonációs problémák vannak jelen. Ezek a gyerekek gyakran csak igen rövid dallamokat tudnak elénekelni egy levegőre.

A hibák korrigálásához először is rendbe kell tenni a testtartást. Fontos a testtartás kiegyenesítése és a belső tágasságra való odafigyelés. Ehhez elengedhetetlen a test aktivizálása mozgásokkal, mely mozgásformákra az intenzitás, élénkség és az energikusság jellemző (pl. húzómozgások, vezetett körmozgások). A légzés staccato gyakorlatokkal jól javítható, tudatosítható. A helyes légzés begyakorlásához a következő képek, képzetek is segítenek: 1) Énekelni a belégzés képzetével, de semmiképpen sem visszatartani a levegőt! Húzómozgások elképzélése, miközben a hang befelé áramlik (inalare la voce, non dare). 2) Képzletben a száj elé helyezett gyertya lángja nem aludhat ki énekléskor. Az artikuláció javításához a helyes szájnnyitásra kell felhívni a figyelmet, tehát a szájnnyitás legyen hosszúkás és keskeny. Az artikuláció javításához hasznosak a rágómozgások; az olyan artikulációs gyakorlatok, melyekben a hangsúly a mássalhangzók intenzitásán és fűrgességén van. A levegős énekhang az i, é, ö, ü magánhangzók és b, d, g, c, r mássalhangzók kombinációjából összeállított hangképzőgyakorlatokkal javíthatók a legeredményesebben.

Az alábbi mozgásformák elősegítik a levegős hangon való éneklés javítását: lábujjhegyen járás; a teremben hátrafelé menni és közben a hangot „meginni”; bóröndöt megemelni vagy vinni; rágómozgások éneklés közben; a szegycsont 1 cm-rel emelkedjen meg; húzómozgások; vezetett körmozgások.

Hasznos a különböző karakterek alkalmazása, és az affektáló, drámai, energikus játék, beszéd, éneklés. (1. táblázat)

1. táblázat: Levegős hangon való éneklés jellemzői és javítását lehetővé tevő
(Asztalos, 2014, 2018) – saját kutatás / saját szerkesztés

„Levegős” hangon éneklés		
	Hibák, problémák	Hibák, problémák javítása
Testtartás	petyhüdt, beesett testtartás; alulvezéreltség	testtartás kiegyenesítése (belső tágasság), test aktivizálás (mozgások), intenzitás, élénkség, energia
Légzés	„magas légzés”, „üres légzés”, hiányzó levegőtámasz	belégzés „csodálatos” énekel; staccato gyakorlatok; éneklés a belégzés képzetével; húzómozgások elképzélése
Artikuláció	csekély ajakaktivitás, hiányos artikuláció, petyhüdt mimika	szájnnyitás (hosszú, keskeny); rágómozgások; artikulációs gyakorlatok (mássalhangzók intenzitása, fűrgesége)
Hangzás	levegős, fátyolos hang; csekély hangerő, intonációs problémák	hangképző gyakorlatok a következő magánhangzókkal: „i”, „é”, „ö”, „ü” és a leggyakoribb mássalhangzókkal: „b”, „d”, „g”, „r”; affektálva, drámaian sok energiával beszélni, játszani, énekelni; különböző hangzások alkalmazása; vidám, lendületes karakterű dalok éneklése

2.2. PRÉSELT HANGON ÉNEKLÉS JELLEMZŐI ÉS JAVÍTÁSI LEHETŐSÉGEI

Préselt hangon történő éneklés során a túl erős fújónyomás, levegőnyomás szétfeszíti a hangszalagokat, mely recsegő hangzáshoz vezet. A préselt hangon éneklő gyerekek testtartására az alábbiak jellemzők: feszes, megfeszített test; gyakran görcsösség a vállakban, térdékben, kezekben, torokban; felhúzott vállak; magasta nyújtott és előretolt fej; előretolt áll; a fej követi a dallamot. Megfeszített görcsös hasfal. Légzésükre a túl erős levegőnyomás jellemző, mely során a fújónyomás szétfeszíti a hangszalagokat. Tipikus jellemző a „magas légzés” és az ezzel együtt járó passzív rekesztizom. Merve arkifejzéssel énekelnek ezek a gyerekek. Az énekhangra az erőltetett és préselt hangadás; reszelőzajok; túl nagy hangerő; hiányos flexibilitás; kemény hangindítás; gyakran regiszterváltás (hangmegfűrés) jellemző. A kicsi hangterjedelem, a csekély hangmagasság, az intonációs problémák és a hiányos fejrezonancia is a jellemző vonások közé tartoznak.

Élsőként a helyes testtartás javítása a legfontosabb. Különösen a fejtartásra kell ügyelni. Fontos az alsó állkapocs és az arcizomzat lazítása, továbbá a test lazítása mozgással (pl. járás, rágómozgások a térdből és különösen a kezekből, kicsi fejmozgások: „igen-nem”, „jobbra-balra). A légzés helyreállításához nélkülözhetetlen a has-

A könyv a JATEPress kiadónál kapható:

<https://www.jatepress.hu/bolcseszeti/nevelistudomany/a-gyermek-enehangkepzesenek-elmlete-es-gyakorlata-detail>

jatepress.hu/bolcseszeti/nevelistudomany/a-gyermek-enehangkepzesenek-elmlete-es-gyakorlata-detail

KEZDŐLAP ÚJDONSÁGOK JOG ÉS KÖZGAZDASÁGTAN BÖLCSESZET TERMÉSZETTUDOMÁNYOK

Gyártó: JATEPress

1575 Ft

1